

Enheten för produktregler och marknadskontroll
Hans Österlind, 010-730 90 00
arbetsmiljoverket@av.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Arbetsmiljöverkets yttrande över Säkrare tivoli SOU 2025:40

Arbetsmiljöverket avger följande yttrande över remissen av Säkrare tivoli SOU 2025:40.

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket har omfattande synpunkter på hur förslaget till regelverk har utformats och kan därför inte tillstyrka förslaget.

Utredningens förslag bygger på den reglering av tivolianordningar som idag följer av ordningslagen. Det är en ordning där anordningarna endast regleras som tjänst, inte som produkt. Arbetsmiljöverkets bedömning är att det inte är en ändamålsenlig lösning eftersom de grundläggande säkerhetskraven bäst säkerställs av tillverkaren.

De huvudsakliga skälen till Arbetsmiljöverkets ståndpunkt redovisas nedan. Synpunkterna i detalj redovisas separat till respektive lagparagraf för att underlätta den fortsatta beredningen. Avslutningsvis kommenterar Arbetsmiljöverket kort utredningens förslag om tillsynsmyndighet och förutsättningarna för tillsynsuppdraget.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Arbetsmiljöverket är mycket positiv till att regelverket avseende tivolianordningar ses över i syfte att säkerställa att anordningarna är säkra. Däremot har Arbetsmiljöverket omfattande synpunkter på hur förslaget till regelverk har utformats och kan därför inte tillstyrka förslaget.

På grund av utformningen och ett antal otydligheter i förslaget bedömer Arbetsmiljöverket att förslaget i sin nuvarande form inte kommer att leda till önskad effekt, samt att det kommer medföra särskilda utmaningar i genomförandet och tillämpningen av reglerna.

Huvudsakliga skäl för Arbetsmiljöverkets ställningstaganden

Avsaknad av krav på tivolianordningen som produkt

Att behålla ordningslagens (1993:1617) modell för att reglera tivolianordningar innebär att dessa regleras som tjänst, och inte som produkt. Arbetsmiljöverket befarar att föreslagen reglering riskerar att inte ge avsedd effekt, men också att det medför onödiga utmaningar för tillsynsmyndigheten att hantera brister i tivolianordningar.

Om den föreslagna regleringen skulle kompletteras med krav på tillverkaren och motsvarande aktörer skulle det medföra att kraven omfattar den som faktisk konstruerar och utformar anordningen samt avgör hur den ska monteras, användas och underhållas. På det sättet skapas inte bara förutsättningar för den som i nästa led tillhandahåller produkten att uppfylla kraven som riktas mot denne, utan också förutsättningar för tillsynsmyndigheten att kräva åtgärder när fel upptäcks i efterhand som rör sådana aspekter som enbart tillverkaren råder över. I de fall tillverkaren sålt anordningar med samma eller återkommande brister medför en reglering av produkten att tillsynsmyndigheten kan kräva åtgärd hos alla de anordningar som felet finns hos. Om tillsynsmyndigheten enbart kan vända sig till den som tillhandahåller anordningen innebär det att endast en anordning berörs av respektive tillsynsärende. Om felet återfinns i flera anordningar behöver tillsyn göras hos varje anordning, eftersom det då är en ansvarig per anordning.

Förslaget kan också medföra att det blir indirekta krav på varors egenskaper och utformning, genom besiktningen, utan att tydligt rikta kraven mot tillverkare. Det gör att kraven inte ställs på den aktör som har bäst förutsättningar att säkerställa att kraven efterlevs. Besiktning utgör inte ett godkännande, utan istället en kontroll av om vissa avvikelser förekommer eller inte.

Det uppstår också frågor om vilken dokumentation som ska finnas och vem som ansvarar för den då det vanligtvis är tillverkaren som ansvarar för att varan

har korrekt dokumentation, som till exempel säkerhetsinformation, bruksanvisningar m.m.

Arbetsmiljöverket bedömer att besiktningskrav på tivolianordningar är ändamålsenligt och motiverat men att dessa också bör kompletteras med krav riktade mot tillverkaren eller motsvarande, för att den föreslagna lagens syfte ska uppnås.

Begränsningar och otydligheter som bör åtgärdas

Arbetsmiljöverket föreslår att de föreslagna lagtexterna ses över när det gäller användningen av så kallade passiva satser. Detta eftersom passiva satser riskerar att göra det otydligt vilket ansvarssubjekt som avses i bestämmelserna. Det är särskilt viktigt när det är flera olika aktörer inblandade, som t.ex. besiktningsorgan, "den som tillhandahåller tivolianordningar" och så vidare.

Det finns också begränsningar i tillsynsmyndighetens föreskriftsmandat och otydligheter kring myndighetens befogenheter som också bör åtgärdas för att det inte ska leda till tillämpningsproblem, se kommentaren nedan till 14 och 17 §§.

En utmaning Arbetsmiljöverket ser i nuvarande förslag är att många detaljerade krav regleras just genom lag. Det innebär att ändringar i dessa detaljer behöver göras genom ny lagstiftning. Detta kan bli ett onödigt hinder för en ändamålsenlig utveckling av regelverket i framtiden.

Förhållande till EU-rätten och risk för dubbelreglering

De föreslagna kraven innebär en begränsning av den fria rörligheten för produkter och tjänster. Vi saknar analys av om dessa hinder är förenliga med EU-rätten samt om förslaget har anmälts i enlighet med gällande regler för tjänster och produkter.

Definitioner och begreppsanvändning

Arbetsmiljöverket föreslår att det införs separata paragrafer som innehåller definitioner, istället för att definitionerna görs indirekt i de olika bestämmelserna. Det blir tydligare vad avses och underlättar för den som ska ta tillämpa reglerna. Det gäller särskilt begreppet "tivolianordningar" som också avgör lagens tillämpningsområde.

Det bör också tydliggöras vilka olika typer av besiktningar som lagen reglerar, t.ex. genom att använda separata begrepp för de olika typerna av besiktning.

När det gäller begreppet "tillhandahållande" vill Arbetsmiljöverket lyfta att det är ett etablerat begrepp inom EU:s produktreglering och har där en annan innebörd än vad som avses i det remitterade förslaget. Det riskerar att medföra

otydligheter, framför allt eftersom kravet i förslaget också innebär indirekta krav på anordningarna som produkt. Därför föreslår Arbetsmiljöverket att ett annat begrepp användas i den föreslagna regleringen.

Arbetsmiljöaspekter

Arbetsmiljöverket saknar en analys av arbetsmiljöaspekterna och skyddet för arbetstagare när det kommer till säkerheten vid användning av tivoli-anordningar. Arbetstagare som hanterar tivolianordningar befinner sig i direkt anslutning till anordningarna. Att dessa är säkra är också en fråga om arbetsmiljö. Det finns en risk att det uppstår motstridiga krav och därmed behövs en närmare analys av den föreslagna lagstiftningens gränsdragning gentemot arbetsmiljölagen (1977:1160) och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Kommentarer på lagförslaget

I detta avsnitt lämnar Arbetsmiljöverket detaljerade synpunkter och andra kommentarer på förslagen i remissen.

1 §

- Det bör ses över om ett uttryckligt undantag eller upplysning ska göras med innebörden att maskiner som omfattas av maskindirektivet och kommande maskinförordning inte omfattas av lagens tillämpningsområde. Detta kan gälla även andra produkter som regleras genom särskilda EU-rättsakter.

2 §

- Den grundläggande bestämmelsen är uttryckt som ett förbud i passiv form. Det leder till att ansvaret för de olika åtgärderna som regelverket innebär blir otydligt. Vi föreslår att det istället tydliggörs vilket subjekt som är ansvarig för att se till att anordningen är säker och har genomgått besiktning. Det kan göras genom en lydelse som "den som tillhandahåller" i kombination med en definition av tillhandahållande eller liknande.
- Som förslaget ser ut införs inga krav på tillverkaren av tivolianordningen (så länge denne inte samtidigt är tillhandahållare av anordningen). Det innebär att den som "tillhandahåller" anordningen själv måste ställa krav i beställningen av anordningen. När det gäller andra regler på anordningar utgår ansvaret många gånger från tillverkaren. Framförallt på grund av att det är i tillverkningen som egenskaper och utformning fastställs och att det är tillverkaren som har tillräcklig kunskap om sin produkt för att utforma den på rätt sätt.

- Vi föreslår att begreppet "godkänts" undviks eftersom besiktning inte innebär ett godkännande, enbart att man inte hittat avvikelser från relevanta krav vid besiktningen.

3 §

- Kravet på att en anordning ska vara säker och genomgå återkommande besiktning kan utgöra en indirekt reglering av anordningen som produkt, beroende på vilka krav som kontrolleras i besiktningen.
- Arbetsmiljöverket skulle önska en fördjupad analys med anledning av detta och möjligen bör 3 § också hänvisa till hur produktsäkerhetsregelverkets bestämmelser om produkter ska tillämpas.

4 §

- Byt ut "utförs" till "ska utföras".

5 §

- Arbetsmiljöverket ser positivt på att det tillfälliga godkännande som finns i gällande förordning föreslås tas bort.
- Bestämmelsen om besiktningsintervall kan, enligt förslaget, ändras genom föreskrifter. Vi föreslår att man reglerar intervall på ett samlat ställe, för att underlätta regelutvecklingen och för den som ska tillämpa reglerna.
- Om lydelsen behålls föreslår vi att "minst en gång per år" byts ut till att återkommande besiktning ska ske "inom 12 månader från senaste besiktning".
- Om avsikten är att besiktningarna enligt 5 § ska ha olika innehåll föreslår vi att man också benämner dessa olika i bestämmelsen, t.ex. första besiktning resp. återkommande besiktning.
- Även i denna paragraf är det otydligt vem den riktar sig till då verbet är passivt.

6 §

- Även i denna paragraf är det otydligt vem den riktar sig till då verbet är passivt.
- Det framgår av författningskommentaren att "om en permanent tivolianordning flyttas från en plats till en annan utgör det en sådan väsentlig förändring av anordningen som, precis som tidigare, förleder en revisionsbesiktning enligt 6 §." men det framkommer inte av förslaget till lagtext. Bestämmelsen skulle bli tydligare om det framgick

direkt av författningstexten att flytt av permanent anordning medför krav på att anordningen ska genomgå revisionsbesiktning.

7 §

- Den närmare skillnaden mellan montagekontroll och montagebesiktning är oklar. Bestämmelsen bör därför förtydligas. Förtydligandet bör göras i författningstext i stället för kommentaren till paragrafen.
- Av författningskommentaren till paragrafen framgår det att en montagekontroll behöver dokumenteras men någon motsvarande skrivning finns inte i lagtexten. Arbetsmiljöverket föreslår att det införs uttryckligt krav på dokumentation av montagekontroll.
- Kravet i andra stycket på montagebesiktning har flera praktiska brister. Dels så kan ett ambulerande tivoli flyttas varje vecka och anordningen monteras upp och ner flera gånger per år vilket väcker frågan om nyttan av att kontrollen genomförs inom ett år. Dels så finns inte heller något förbud i paragrafen mot att samla ihop monteringsbesiktningarna till slutet av året och 11 § medför att den som tillhandahåller anordningen kan lämna information flera månader efter åtgärden. Bestämmelsen om montagebesiktning, läst tillsammans med 11 §, är utformad så att syftet med kontrollen går om intet.
- Om avsikten är att ställa högre krav på de tivolianordningar som är mobila anordningar bör detta uttryckas tydligare i lagtexten. Om en montagebesiktning får göras inom ett år, är frågan varför det inte är tillräckligt med den återkommande besiktningen.
- Problemen med paragrafen försvåras av att den som tillhandahåller kan vara flera olika personer, se kommentar ovan under 2 §. Genom användningen av passiva satser utan tydligt ansvarssubjekt och att det är flera olika tillämpare som avses i samma paragraf brister paragrafen i tydlighet vilket kommer att försvåra tillsynen. Även av det skälet så bör paragrafen ses över. Överväg att lägga de samlade kraven på den som tillhandahåller anordningarna samlat i särskilda paragrafer (krav att se till att anordningen är säker, krav på att besiktiga anordningen, krav på montagekontroll).
- Arbetsmiljöverket vill också lyfta frågan om det är lämpligt att föreskriva om oanmälda besök för montagebesiktning på det sätt som görs, eller om syftet bättre uppnås om tillsynsmyndigheten har möjlighet att i sin tillsyn kontrollera rutiner och dokumentation av de montagekontroller som görs.

8 §

- Av 2 § framgår att anordningen ska vara säker. I 8 § anges istället "betryggande säkerhet". Om det är tänkt att vara två olika innebörder i dessa olika begrepp bör det tydliggöras.

- Bestämmelsen innebär också ett visst cirkelresonemang i jämförelse med 2 §. Vi föreslår att bestämmelsen ses över t.ex. så det anges att besiktningen ska innebära kontroll av att gällande föreskrifter är uppfyllda samt att anordningen ger betryggande säkerhet.
- Föreskrivande myndighet bör också ges uttryckligt mandat att föreskriva om säkerhetskraven – alltså vad kontrollen ska ske mot för krav.
- Hänvisningen till standarder bör tas bort. Om det ska vara ett krav att följa standarder ska hänvisningen göras till specifik standard och version.
- Det bör också noteras att de relevanta standardernas innehåll är bredare än kravet att anordningen i sig ska vara säker. Det bör därför övervägas om kraven på den som tillhandahåller tivolianordningar bör utvidgas så att det täcker de aspekter som standarden innehåller, t.ex. egenkontroll, kompetenskrav m.m. (Av kommentaren till bestämmelsen framgår att den riktar sig till kontrollorganet. Frågan är om det inte är en mer ändamålsenlig reglering att rikta kraven till den som tillhandahåller tivolianordningar och därefter reglera kontrollens innehåll separat.)

9 §

- Det finns ett antal uppgifter som borde räknas upp i bestämmelsen. Om 9 § ska kompletteras med myndighetsföreskrifter kan andra stycket strykas och samtliga krav på intyget framgå av föreskrifterna.
- Det är oklart hur "övriga villkor för användning" som kontrollorganet ska ange förhåller sig till de användarvillkor och instruktioner som tillverkaren angett. Det förhållandet behöver klargöras. Vem som beslutat villkoren som avses är inte tydligt angivet i författningstexten. Det är inte heller tydligt angivet att organet får sätta villkor för användningen. Av sammanhanget tolkar Arbetsmiljöverket det dock som att det är kontrollorganets villkor som avses och det därmed är tanken att kontrollorganet får sätta villkor för användningen.
- Otydligt vad som avses med "enligt vilken bestämmelse besiktning skett". Tydliggör om det är typ av besiktning enligt lagen, eller annat som avses.
- Föreslår att tidpunkt för besiktning, byts ut till besiktningsdatum.

11§

- Om kontrollorganets rätt till information ska regleras bör det också övervägas om rätten till dokumentation samt tillgång/tillträde till anordningen också ska omfattas.
- Överväg att ändra till "denna lag och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen".

14 §

- Lagen skulle bli mer överskådlig om man samlar regleringen av ingripande åtgärder, befogenheter, från tillsynsmyndighetens sida till den föreslagna lagen i stället för att dela upp det med vissa delar i produktsäkerhetslagen (2004:451).
- Befogenheterna som finns i den föreslagna lagen omfattar t.ex. inte andra förelägganden än förbud. Det riskerar att bli otydligt om tillsynsmyndigheten ska tillämpa mandaten i produktsäkerhetslagen på ansvaret som följer av produktsäkerhetslagen, eller om mandaten också får användas på skyldigheter i den nu föreslagna lagen. Eftersom produktsäkerhetslagen kommer att ändras till följd av genomförandet av EU:s produktsäkerhetsförordning förordar Arbetsmiljöverket en tydligare reglering av tillsynsmyndighetens befogenheter.
- Förbudet borde inte vara avgränsat till det som kan antas vara farligt, utan borde också kunna beslutas om när anordningen inte besiktigats.
- Möjligheten att använda vissa typer av förelägganden begränsas av att det inte finns krav på tillverkaren. Detta eftersom myndigheten inte kan besluta om förelägganden som inte kan genomföras av den det riktar sig till.

17 §

- Eftersom anordningarna regleras som tjänst innehåller mandatet inte möjligheten att meddela föreskrifter om krav på utförande. Ett sådant föreskriftsmandat bör ges om man väljer att komplettera regleringen med krav på anordningen som produkt.
- Mandatet omfattar inte heller föreskrifter som konkretiserar kravet att anordningen ska vara säker, krav på den som tillhandahåller tivolianordningar m.m. Om en sådana krav skulle införas föreslår Arbetsmiljöverket att ett sådant mandat ges.
- Notera också att de idag gällande standarder som är relevanta för tivolianordningar innehåller fler typer av krav än de som omfattas av besiktning. De omfattar krav på egenkontroll, tillgång till kompetens m.m.

Ändringar i 29 § punkten 4 ordningslagen

- I punkten 4 hänvisas till tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande. Vi föreslår att man istället hänvisar till tivolianordning som är förbjuden att använda (2 § förslag till ny lag)

Tillsynsmyndighetens uppdrag

Arbetsmiljöverket noterar att Konsumentverket föreslås som tillsynsmyndighet. I sitt remissvar lyfter Konsumentverket att det finns skäl att titta närmare på frågan om lämplig tillsynsmyndighet, och i detta även beakta Arbetsmiljöverket som tillsynsmyndighet. Arbetsmiljöverket har inte tagit ställning till detta då den frågan inte lyftes i utredningens förslag. Att fördela tillsynsuppdraget på ett ändamålsenligt sätt är viktigt för att regelverket ska få genomslag, och Arbetsmiljöverket deltar gärna i diskussionen kring eventuell annan fördelning av tillsynsuppdraget än den föreslagna.

Slutligen vill Arbetsmiljöverket ansluta till Konsumentverkets invändningar avseende utredningens förslag till finansieringen av tillsynsuppdraget. Vi delar Konsumentverkets bild av att uppdraget kräver omfattande insatser och ser att syftet med regleringen riskeras att inte uppnås om tillsynsuppdraget inte tilldelas tillräckligt med medel.

De som deltagit

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Lars Lööw. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Kim Reenaas deltagit. Föredragande har varit Hans Österlind.

Lars Lööw

Hans Österlind

Kopia skickad till:

Arbetsmarknadsdepartementet

arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se